

дитування сільськогосподарських підприємств.

Висновки. Отже, оборотні засоби є відображенням предметів праці (обігових фондів) та коштів у розрахунках (фондів обігу), які повністю переносять свою вартість на готову продукцію за один операційний цикл.

В умовах ринкової економіки важливого значення набуває нормування розміру оборотних засобів, яке було розповсюджено за радянських часів та втратило свого значення із реформуванням економіки, при чому, актуальним є використання інструментів бюджетування.

Найреальнішим джерелом формування оборотних засобів сільськогосподарського підприємства є короткострокове кредитування, яке прискорює оборотність оборотних засобів, забезпечує безперервність виробництва та дозволяє вести розширене відтворення діяльності. Тому, питання удосконалення кредитних відносин між банками та сільськогосподарськими товаровиробниками мають стати пріоритетними на рівні державних органів управління.

Список використаних джерел

1. В. Кузнецов. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку – Х.: Фактор, 2009. – 416 с.
2. А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін. Фінанси підприємств: Підручник. – 5-те вид., перероб. та допов. – К.: КНЕУ, 2004. – 546 с.
3. М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. Фінансовий аналіз: навч. посів. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
4. Буряковський В. В., Кармазін В. Я., Кламбет С. В. Фінанси підприємств: навч. пос.. – Д.: Пороги, 1998. – 122 с.
5. Демчук Л. А. Вплив розміщення оборотних засобів на фінансовий стан підприємства/ Л. А. Демчук//Економіка: проблеми теорії та практики: 36. наук.пр. – Дніпр.: ДНУ, 2000. – Вил. 59. –С. 16–21.
6. Бечко В. П. До питання щодо економічної сутності оборотних засобів/В. П. Бечко// Інноваційна економіка. – 2010. – № 4. – С. 98–102.

Annotation. Article is devoted to the theoretical basis of economic substance, the sources of formation, regulation of working capital of enterprises with regard to the specific agricultural production.

Key words: working capital, working capital, standardization, efficiency, optimization, funds, assets.

УДК 332.3:631

Горбатова Л.В., аспірантка Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ІНТЕНСИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Здійснено аналіз ефективності та інтенсивності використання земель сільськогосподарськими підприємствами Харківської області в порівнянні з підприємствами України.

Ключові слова: ефективність використання земель, інтенсивність використання земель, сільськогосподарські підприємства, земельні ресурси.

Постановка проблеми. Дослідження проблеми ефективності використання земель сільськогосподарськими підприємствами є актуальним у зв'язку з необхідністю забезпечення сталого розвитку, формуванням якісно нового внутрішнього і зовнішнього середовища діяльності підприємств, трансформацією економіки країни до ринкових умов, сучасною хвилею економічної кризи та загостренням проблем продовольчого забезпечення населення.

Аналіз останніх досліджень. Питанням ефективності використання земель в Україні приділяють увагу багато науковців серед яких зокрема: Андрійчук В.Г., Бабміндра Д.І., Дашкевич А.Є., Добряк Д.С., Дмитрук Ю.М., Новаковський Л.Я., Юрченко А.Д., Якуба К.І. та ін. Однак ця проблема потребує подальшого дослідження й пошуку шляхів вдосконалення використання сільськогосподарських угідь.

Мета статті. Зробити аналіз ефективності та інтенсивності використання земель сільськогосподарськими підприємствами Харківської області в порівнянні з підприємствами України.

Виклад основного матеріалу досліджень. Наслідком земельної реформи в Україні мало б бути підвищення ефективності господарювання, раціональне використання земель сільськогосподарського призначення. Однак трансформаційні процеси не принесли очікуваних результатів і ефективність використання сільськогосподарських земель в Україні ще залишається на низькому рівні. Питання економічного, ефективного та раціонального використання земель, охорони земельного фонду, відтворення родючості ґрунтів стали проблемою національної безпеки держави і потребують постійної уваги органів державної влади та органів місцевого самоврядування [1, с. 31].

Термін «ефективність» є похідним від терміна «ефект». Ефект – результат того чи іншого конкретного процесу, повне або часткове досягнення тим чи іншим суб'єктом визначених технічних, економічних або соціальних цілей. Ефективність – співвідношення між результатами виробничо-господарської діяльності самостійного суб'єкта і використаними для отримання цих результатів матеріальними, трудовими і фінансовими ресурсами. Розрізняють показники ефективності: натуральні і вартісні [2, с. 849]. За В.Г. Андійчуком ефективність трактуємо як результативність певного процесу, дії, що вимірюється співвідношенням між отриманим результатом і витратами (ресурсами), що його спричинили [3, с. 9].

Проведемо аналіз ефективності використання земель в сільськогосподарських підприємствах України. Для цього нами обрано вартісні показники: вихід товарної продукції на 100 га сільськогосподарських угідь (тис. грн.); величина прибутку/збитку на 100 га сільськогосподарських угідь (тис. грн.), а також натуральні показники: виробництво зерна на 100 га ріллі (ц); виробництво молока на 100 га сільськогосподарських угідь (ц); виробництво м'яса (приріст ВРХ і свиней) на 100 га сільськогосподарських угідь (ц). Рівень інтенсивності використання земель сільськогосподарськими підприємствами України ми аналізували за показниками питомої ваги площі ріллі у загальній площі сільськогосподарських угідь підприємства (%) та питомої ваги посівних площ в площі ріллі (%).

Як можна побачити із розрахунків (табл. 1), найбільший темп росту як у абсолютному, так і у відносному значенні мають вартісні показники ефективності використання землі.

Таблиця 1

Ефективність та інтенсивність використання земель сільськогосподарськими підприємствами України у 2008–2010 рр.

Показники	2008	2009	2010	Відхилення 2010 р. (+, -)	
				2008	2009
				Вихід товарної продукції на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	242.1
Величина прибутку/збитку на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	29.1	33.4	60.4	31.3	27.0
Вироблено зерна на 100 га ріллі, ц	2098.1	1791.7	1482.7	-615,4	-309.0
Вироблено молока на 100 га сільськогосподарських угідь, ц	104.7	112.7	110.6	5.9	-2.1
Вироблено м'яса (приріст ВРХ і свиней) на 100 га сільськогосподарських угідь, ц	22.2	24.7	26.3	4.1	1.6
Питома вага ріллі в площі сільськогосподарських угідь, %	93.6	94,1	94.5	0.9	0.4
Питома вага посівних площ в площі ріллі, %	74.8	73.8	70.9	-3,9	-2.9

Джерело: розрахунки автора

Так, якщо в 2008 р. у розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь було отримано 242,1 тис. грн. товарної продукції, то в 2010 р. – 368,4 тис. грн. або на 126,3 тис. грн. більше. Більше ніж у 2 рази з 29,1 тис. грн. у 2008р. до 60,4 тис. грн. у 2010 р. зростала величина отриманого прибутку в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь. Зовсім інша тенденція у виробництві зерна в розрахунку на 100 га ріллі. У 2008 р. обсяг виробництва зерна дорівнював 2098,1 ц, а в 2010 р. лише 1482,7 ц, що на 615,4 ц менше. Безумовно, у даному випадку слід мати на увазі, що на ці зміни суттєво вплинули як рекордний врожай в Україні у 2008 році, так і надзвичайно несприятливі погодні умови пов'язані із посухою у 2010 році.

Що стосується двох натуральних показників пов'язаних із галуззю тваринництва, таких як: виробництва м'яса і молока, то маємо наступну ситуацію: виробництво молока у розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь у 2010 році більше ніж у 2008 на 5,9 ц, а м'яса на 4,1 ц. Інтенсивність використання земель залишається на одному рівні, хоча зменшилась питома вага посівних площ у загальній площі ріллі.

Таким чином ситуація виявляється неоднозначною. Зростання вартісних показників ефективності у будь-якому випадку є позитивним фактором, хоча це і пов'язано із зростанням цін на продукцію, а не збільшенням виходу валової продукції через якісні зміни в структурі виробництва. В той же час відмічається суттєве зниження виходу зернових на одиницю площі ріллі.

За тими ж показниками нами проаналізована ефективність використання земель сільськогосподарськими підприємствами Харківської області у 2008–2010 рр. В даному випадку маємо окремі відмінності у порівнянні із показниками по Україні (табл. 2.).

**Ефективність та інтенсивність використання земель
сільськогосподарськими підприємствами Харківської області у 2008–2010 рр.**

Показники	2008	2009	2010	Відхилення 2010 р. (+,-)	
				2008	2009
Вихід товарної продукції на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	252.9	289.6	303.1	50.2	13.5
Величина прибутку/збитку на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	18.6	10.5	48.2	29.6	37.7
Вироблено зерна на 100 га ріллі, ц	2468.1	1641.6	718.3	-1749.8	-923.3
Вироблено молока на 100 га сільськогосподарських угідь, ц	126.1	142.2	142.5	16.4	0.3
Вироблено м'яса (приріст ВРХ і свиней) на 100 га сільськогосподарських угідь, ц	15.5	16.6	19.3	3.8	2.6
Питома вага ріллі в площі сільськогосподарських угідь, %	95.0	95.3	95.4	0.4	0.2
Питома вага посівних площ в площі ріллі, %	77.2	74.8	67.9	-9.3	-6.9

Джерело: розрахунки автора

По підприємствах Харківської області також спостерігається зростання виходу товарної продукції на 100 га сільськогосподарських угідь, але темпи зростання були дещо меншими ніж по Україні. Крім того, менші і абсолютні значення цього показника. Так з 2008 р. по 2010 р. вихід товарної продукції зріс з 252,9 по 303,1 тис. грн. або на 50,2 тис. грн. У той же час дуже суттєво зросла величина прибутку на 100 га сільськогосподарських угідь: з 10,5 тис. грн. у 2009 р. до 48,2 тис. грн. у 2010 р. Також необхідно відмітити суттєве скорочення обсягів виходу зерна на 100 га ріллі з 2468,1 ц у 2008 р. до 718,3ц у 2010 р. Вихід зерна скоротився більше ніж у 3 рази. Що стосується показників тваринництва, обраних нами для аналізу ефективності використання земель, то можна відмітити їх поступове збільшення, особливо, що стосується приросту виробництва м'яса. Відносно питомої ваги ріллі у площі сільськогосподарських угідь та посівних площ у загальній площі ріллі, то перший показник майже не змінився, а другий – скоротився з 77,2 до 67,9%. Це є доволі загрозливим явищем, що свідчить про зниження інтенсивності використання земель у 2008 – 2010 рр.

Висновки. Аналіз ефективності та інтенсивності використання земель сільськогосподарськими підприємствами України за 2008–2010 рр. характеризується суттєвим скороченням обсягів виробництва зернових та зменшенням питомої ваги посівів у площі ріллі. По підприємствах Харківській області темпи скорочення виробництва зернових і зменшення питомої ваги посівів у площі ріллі перевищують середній рівень аналогічних показників по підприємствах України.

Список використаних джерел

1. Новаковський, Л.Я. Соціально-економічні проблеми сучасного землекористування / Л.Я.Новаковський, М.А.Олещенко. – 2-ге вид., допов. – К. : Урожай, 2009. – 276 с. 2. Эн-

циклопедический словарь бизнесмена: Менеджмент, маркетинг, информатика. / Под общей ред. М.И. Моддованова. К.: Техника, 1993. – 856 с. 3. Андрійчук, В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: Монографія. – Вид. 2-ге без змін. – К.:КНЕУ, 2006, – 292 с.

Annotation. *Efficiency and intensity of the land use by the agricultural enterprises of Ukraine and Kharkov area are analysed.*

Key words: *efficiency of the land use, intensity of the land use, agricultural enterprises, land resources.*

УДК 331.101.3

Гребінська С.І., аспірант Хмельницького
національного університету

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МОТИВАЦІЮ ПЕРСОНАЛУ

У статті висвітлені основні проблеми, які визначають економічний розвиток підприємств машинобудування. Обґрунтовані наслідки впливу виявлених проблем на мотивацію персоналу підприємства.

Ключові слова: *мотивація, персонал, машинобудівні підприємства, проблеми.*

Зміни, які відбуваються в промисловості, обумовлюють розвиток кризових явищ на підприємствах, зокрема у сфері управління персоналом, особливо систем трудової мотивації, оскільки зовнішні негативні фактори в першу чергу відбиваються на індивідуальному рівні, впливаючи тим самим на дію мотиваційного механізму. Світова фінансово-економічна криза внесла певні корективи у мотиваційний процес. Персонал підприємств виявився невідповідним до складних ситуацій, пов'язаних з негативними змінами в економіці, що викликало їх розгубленість, нерозуміння подальших дій та мотивів своєї діяльності. Отже, мотивація персоналу зменшилась.

Проблеми мотивації персоналу вітчизняних підприємств присвячені праці таких науковців, як: Д. Богиня, В. Гриньова, І. Грузнов, М. Дороніна, Г. Дмитренко, А. Колот, Г. Куліков, Е. Лібанова, О. Новікова, В. Онікієнко. Проблеми мотивації персоналу в кризових умовах висвітлені у працях Т. О. Жуковської, В. В. Ровенської, М. Г. Чумаченка, О. Л. Єськова [1, 3, 5]. Незважаючи на збільшення числа праць з даної проблематики, існує низка теоретичних питань, які потребують подальшого дослідження. У зв'язку з цим метою написання статті є виявлення основних проблем, які стримують економічний розвиток підприємств машинобудування та їх вплив на мотивацію персоналу.

У структурі промисловості Хмельницької області 11 % належить машинобудуванню. Сьогодні підприємства машинобудування стикаються з рядом проблем, серед яких: зменшення обсягів виробництва, зменшення кількості зайнятих у машинобудуванні, висока плинність кадрів, збитковий характер діяльності тощо. Усі проблеми, які викликають зміни в мотивації персоналу машинобудівних підприємств, були нами згруповані за їх змістом і поділені на макроекономічні, соціально-демографічні, організаційно-технологічні, професійні, управлінські та культурні (рис. 1).